

FINANSSIALLE JOHTAVAN KOULUTUKSEN KÄYTÄNNÖNLÄ- HEISYYS

Iida Asikainen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2012
Liiketalous

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

ASIKAINEN, IIDA:

Finanssialalle johtavan koulutuksen käytännönläheisyys

Opinnäytetyö 43 sivua, josta liitteitä 6 sivua
Toukokuu 2012

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantajan, Finanssialan Keskusliiton, pyynnöstä. Työn tarkoituksena oli selvittää kuinka hyvin tämän hetkinen finanssialalle johtava koulutus vastaa työelämän käytännön tarpeita. Tässä opinnäytteessä finanssialalla tarkoitetaan pankki- ja vakuutuspalveluita tarjoavia tahoja. Finanssialalle johtavalla koulutuksella tarkoitetaan tässä työssä rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkintoa, finanssitradenomin ja -merkonomin tutkintoja sekä kauppatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoja. Selvitys tehtiin suorittamalla laadullinen haastattelututkimus. Tutkimuksessa haastateltiin viittä (5) finanssialalla henkilöstötehtävissä työskentelevää henkilöä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia työelämätaitoja vastavalmistuneilla finanssialalle suuntautuneilla työntekijöillä on töihin tullessaan sekä mitä finanssialalle johtavalta koulutukselta toivotaan.

Finanssialalle johtavista koulutusohjelmista valmistuneiden työelämätaitoja oli vaikea arvioida, sillä haasteltavilla ei ollut juurikaan kokemuksia finanssialalle johtavan koulutuksen suorittaneista työntekijöistä. Tästä syystä finanssialalle työllistyneiden vastavalmistuneiden työelämätaitoja arvioitiin koulutustaustasta riippumatta. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että vuorovaikutustaidot ovat melko puutteellisia koulutustaustasta riippumatta ja tähän kaivattaisiin eniten parannusta. Haastatteluissa ilmeni, että finanssialalle johtavan koulutuksen sisältö on melko hyvä, mutta koulutuksen toteutustavoissa olisi parannettavaa. Lähes kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä että, opetukseen tulisi tuoda lisää työelämälähtöisyyttä sekä käytännönläheisyyttä.

Tutkimustulosten perusteella finanssialalle johtavan koulutuksen tulisi vielä entisestään painottua käytännön oppimiseen. Koulutusohjelmien tarjoama tieto jää nykyisellään irralliseksi alan käytännön työstä. Hyviä keinoja käytännönläheisemmän opetuksen toteuttamiseksi olisi case-muotoinen opetus sekä tiiviimpi yhteistyö työelämän kanssa. Tiivis yhteistyö yritysten kanssa helpottaisi myös opiskelijoiden siirtymistä työelämään.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Program in Business Administration

ASIKAJINEN, IIDA:
Practicality of Education Leading to the Financial Field

Bachelor's thesis 43 pages, appendices 6 pages
May 2012

The aim of this thesis was to gather information about the effectiveness of programmes of education which are intended to prepare people to work in the financial field. The work was commissioned by the Federation of Finnish Financial Services. For the purposes of this thesis, the financial field is taken to mean banks and insurance companies. The aim of this thesis was to find out what kind of practical knowledge finance graduates have, and how the education leading to the financial field should be improved in the future. The data were collected by interviewing five professionals in Human Resource Management who work in the financial field.

The interviewees did not have enough personal experience of employees who had graduated from educational programmes leading to the financial field, therefore the graduates' practical knowledge had to be assessed regardless of their educational background. The majority of the respondents believed that the interactional skills of the graduates were too weak. In general, the respondents stated that the content of the educational programmes is sufficient. However, the findings suggest that teaching should be more practical and more oriented towards working life.

The findings indicate that more practical methods should be used in teaching, for example learning by using cases from real business life. Working life-related teaching would also ease the transition from student life to business life. However, further research is required to get reliable data about the practical knowledge of finance graduates. One option is also to conduct a similar study where the participants are themselves graduates from programmes of education leading to the financial field.

Key words: the financial field, education, practicality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	FINANSSIALA SUOMESSA	6
2.1	Finanssialan kehitys Suomessa 1980-luvulta tähän päivään	6
2.2	Finanssiala nyt	7
2.2.1	Henkilöstö	7
2.2.2	Työnkuva	10
2.3	Finanssiala tulevaisuudessa	12
3	FINANSSIALALLE JOHTAVA KOULUTUS	14
3.1	Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto	14
3.1.1	Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinnon osat	14
3.1.2	Pakolliset osat	15
3.1.3	Valinnaiset osat	16
3.1.4	Arvioinnin perusteet ja vaadittava ammattitaito	17
3.2	Finanssimerkonomi.....	18
3.2.1	Merkonomiksi finanssialalle - hanke	18
3.2.2	Merkonomiksi finanssialalle – Helmi Liiketalousopisto	18
3.2.3	Tutkinnon rakenne	19
3.2.4	Arviointikriteerit	20
3.3	Finanssitradenomi	20
3.3.1	Finanssi- ja talousasiantuntija – Haaga-Helian ammattikorkeakoulu	20
3.4	Kauppätieteellinen koulutusala	21
3.4.1	Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu	22
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
4.1	Tutkimusmenetelmä.....	25
4.2	Tutkimuksen tavoite	25
4.3	Tutkimuksen toteutus.....	25
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
5.1	Vastavalmistuneiden työelämäosaaminen	28
5.2	Odotukset finanssialalle johtavasta koulutuksesta.....	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	33
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	37
	Liite 1. Finanssialan opintopolku Helmi liiketalousopistossa.....	37
	Liite 2. Haastattelun kysymysrunko	41

1 JOHDANTO

Viimeisten vuosikymmenien aikana finanssiala on muuttunut merkittävästi. Lamat ja finanssialan rakennemuutokset ovat asettaneet alalle ja sen henkilöstölle kovia muutos-paineita. Alan työnkuva on myös muuttunut vuosien saatossa oleellisesti, kuluttajat ovat tietoisia vaihtoehtoistaan ja haluavat tehdä itsenäisiä päätöksiä finanssialan palveluita koskien. Tämä asettaa uudenlaisia haasteita finanssialan henkilöstön ammattitaidolle, pelkkä teorian tieto ei riitä vastaamaan kuluttajien tarpeisiin, vaan tarvitaan vankkaa alan tietämystä ja tuntemusta sekä kykyä soveltaa tietoa käytännön erilaisiin tilanteisiin. Myös teknologian kehittyminen on mahdollistanut erilaisten työkalujen ja sovellusten hyödyntämisen, joka osaltaan vaikuttaa alan henkilöstön työkuvaan. Jotta finanssialan henkilöstöllä olisi parhaat mahdolliset edellytykset työntekoon alalla, on finanssialalle johtavan koulutuksen vastattava työelämän tarpeita.

Tämän opinnäytteen taustalla on työn toimeksiantajan, Finanssialan Keskusliiton, toivomus selvityksestä finanssialalle johtavan koulutuksen käytännönläheisyydestä. Tarkoituksena on selvittää, kuinka hyvin finanssialalle johtava koulutus vastaa työelämän käytännön vaatimuksia. Opinnäytteessä keskitytään nimenomaan käytännön osaamisen arviointiin jättämällä teoriaosaamisen tarkastelu vähäiselle huomiolle. Tässä opinnäytteessä finanssialalle johtavalla koulutuksella tarkoitetaan rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkintoa, finanssimerkonomin ja -tradenomin tutkintoja sekä kauppatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoja.

Koulutuksen käytännönläheisyyden selvittämiseksi suoritettiin laadullinen haastattelututkimus, jossa haastateltiin finanssialan yhtiöiden edustajia, jotka työnsä puolesta ovat tekemisissä alalle työllistyvien vastavalmistuneiden kanssa ja näin ollen pystyvät vastaamaan kysymyksiin vastavalmistuneiden työelämäosaamisesta sekä finanssialalle johtavan koulutuksen tarpeista. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään vastavalmistuneiden työelämätaitoja sekä yleisesti mielipiteitä ja näkökulmia tämän hetkisestä finanssialalle johtavasta koulutuksesta.

Tutkimustulosten analysoinnin lisäksi työn viimeisessä kappaleessa on pyritty antamaan joitakin ehdotuksia finanssialalle johtavan koulutuksen kehittämiseksi sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 FINANSSIALA SUOMESSA

Tässä opinnäytteessä finanssialalla tarkoitetaan yrityksiä, jotka toimivat pankki- ja vakuutuslalla. Näiden alojen lisäksi finanssialaan useasti luetaan mukaan myös erilaisia rahoituspalveluja tarjoavat yritykset. Tässä työssä nämä viimeksi mainitut yritykset ovat kuitenkin jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Vuonna 2010 Suomessa oli 313 pankkia, joilla konttoreita oli yhteensä 1 605 kappaletta. Kotimaisia vakuutusyhtiöitä Suomessa toimi 39, vakuutusyhdistyksiä 63 sekä 24 ulkomaisten vakuutusyhtiöiden edustustoa. (Finanssialan faktat ja luvut.)

2.1 Finanssialan kehitys Suomessa 1980-luvulta tähän päivään

Suomessa rahoitusmarkkinoiden vähitellen vapauduttua 1980-luvulla, ilmaantui markkinoille sekä ulkomaisia että kotimaisia kilpailijoita ja kokonaan uusia toimijoita. Lama 1990-luvun alussa sekä valuuttaluotonannon riskien toteutuminen johtivat pankkikriisiin, jonka seurauksena pankkisektori muuttui rajusti, konttoreita lakkautettiin ja henkilöstöä vähennettiin. (Kontkanen 2009, 14.) Enimmillään pelkästään pankeissa työskenteli vuonna 1989 yli 53 000 henkilöä. 2000-luvun taitteeseen mennessä henkilöstömäärä oli lähes puolittunut. Koska 1990-luvulla alalle ei juurikaan palkattu uutta henkilökuntaa, vuonna 2004 pankeissa työskentelikin enää vain hieman reilu 20 000 henkilöä. (Kontkanen 2009, 66.)

Lamavuosien jälkeen muutosliike pankkisektorilla jatkui. Suomen Säästöpankki myytiin kilpailijoille vuonna 1993 ja kaksi suurinta liikepankkia, Suomen Yhdyspankki ja Kansallis-Osake-Pankki fuusioituivat vuonna 1995. Nämä kaksi merkittävää tapahtumaa toimivat osaltaan alkuna myös pohjoismaisille pankkikonsernien synnyille. Kolmas huomattava muutos oli pankki- ja vakuutustoiminnan yhdistyminen, jolloin kumpaakin palvelua ryhdyttiin tarjoamaan samasta konttorista. (Kontkanen 2009, 14.)

Tämän päivän tilanne finanssialalla on tulosta useista eri fuusioista, kansainvälistymisistä, tekniikan kehittämisestä, kilpailun kiristymisestä sekä asiakkaiden käyttäytymisen ja tarpeiden muutoksesta (Kontkanen 2009, 16). Nykyään finanssialan muodostavat

erilaiset finanssikonsernit, pankki- ja vakuutustoiminnan yhdistymisen tulokset sekä erilaisia rahoituspalveluita tarjoavat tahot.

Rakenteellisten muutosten lisäksi finanssiala on muuttunut merkittävästi myös teknologian kehityksen myötä. Perinteisen pankin konttoriasioinnin rinnalle, ja jopa osittain tilalle, on tullut erilaiset maksukortit, verkkopankki- ja puhelinpalvelut. Myös vakuutusyhtiöissä vahinkoilmoitukset ja korvaushakemukset hoituvat vaivattomasti vakuutusyhtiöiden internetsivustojen ja puhelinpalveluiden kautta. Yleisesti ottaen pankkien ja vakuutusyhtiöiden palvelussa korostuu yhä enemmän neuvonnallisuus. (Kontkanen 2009, 16.) Palveluiden jakaantuminen eri kanaviin on oleellisesti vaikuttanut finanssialalla työskentelevien työnkuvaan. Konttorissa asioivien asiakkaiden määrä on vähentynyt, jolloin henkilökunnan ammattitaito palveluneuvonnassa, palveluiden myynnissä ja asiakaspalvelussa korostuvat.

2.2 Finanssiala nyt

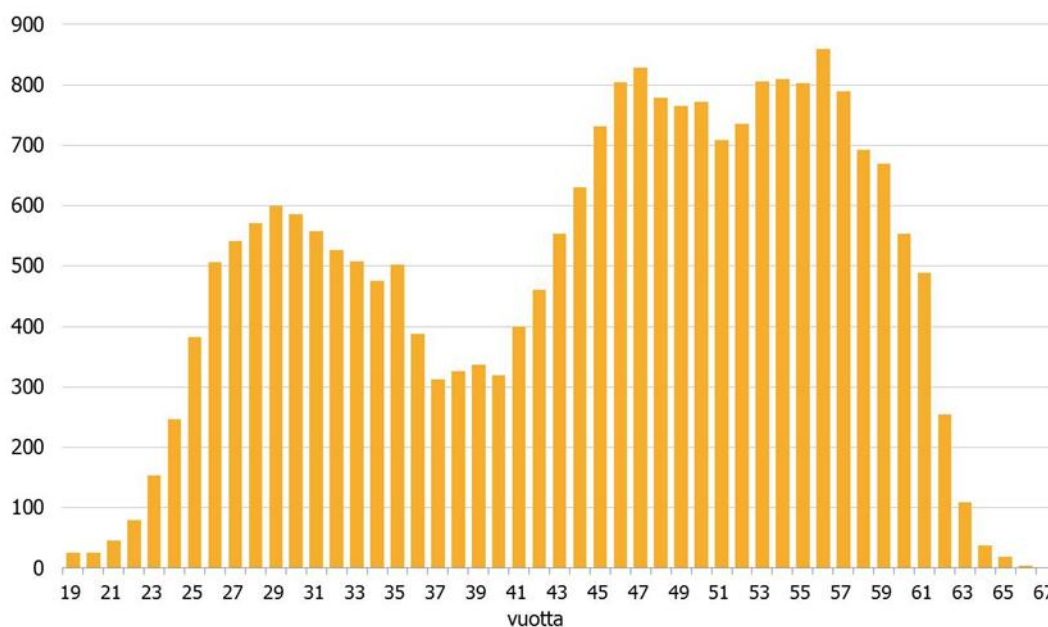
Viime vuosina alalle ominaista on ollut finanssikonsernien muodostuminen. Finanssikonserni koostuu talletuspankin lisäksi esimerkiksi rahastoyhtiöstä, rahoitusyhtiöstä, henkivakuutusyhtiöstä, vahinkovakuutusyhtiöstä sekä eläkevakuutusyhtiöstä. (Pankit merkittäviä kansantaloudelle, 2012.) Konserneilla on tarjota asiakkailleen kaikki finanssialan palvelut. Tällä pyritään muun muassa takaamaan asiakkaiden yhtiöuskollisuus ja pysyvyys kilpailun kasvaessa finanssipalveluita tarjoavien yhtiöiden keskuudessa. Tämä asettaa myös haasteita yhtiöiden työntekijöille, ammatillisen osaamisen on oltava yhä vain monipuolisempaa. Työntekijöiden on oltava valmiita päivittämään osaamistaan kehityksen mukana, vain näin yhtiöillä on mahdollisuus vastata asiakkaitensa jatkuvasti muuttuviin tarpeisiin.

2.2.1 Henkilöstö

Pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhteensulautumiset ovat mahdollistaneet muun muassa asiakas- ja jakeluverkostojen ristiin hyödyntämisen (Pankit merkittäviä kansantaloudelle, 2012). Osapuolet tarjoavat toisilleen mahdollisuuden hyödyntää omia asiakaskontak-

tejaan sekä jakeluverkostoja uusien asiakkaiden hankinnassa tai palveluiden markkinoinnissa ja myynnissä.

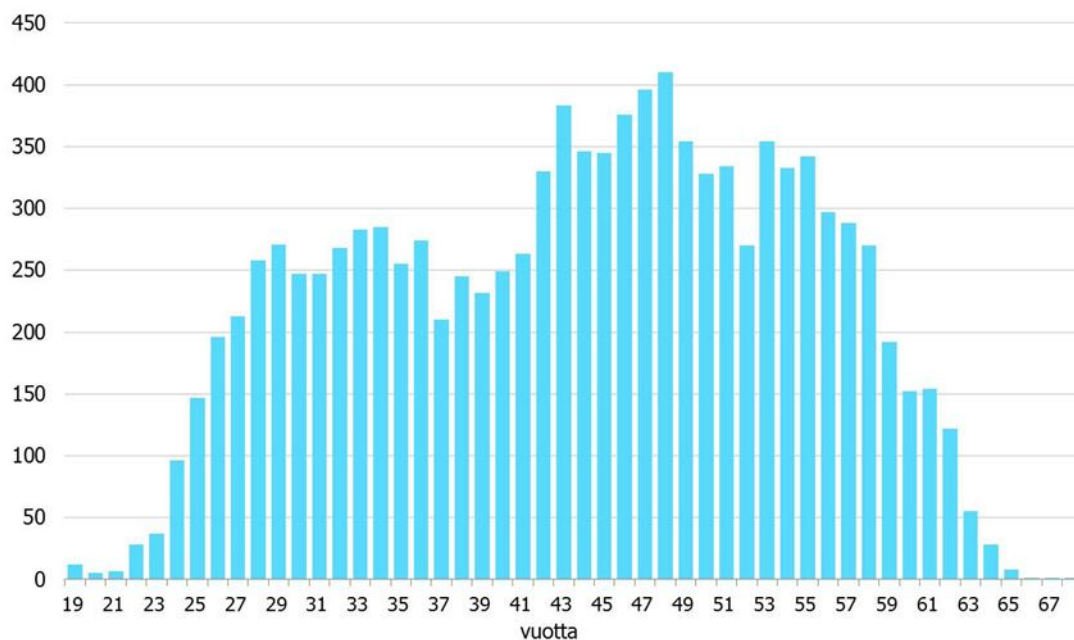
Vuonna 2010 pankeissa työskenteli yhteensä 32 052 henkilöä, heistä 30 628 henkilöä työskenteli Suomessa toimivissa talletuspankeissa. Lisäksi 1 424 henkilöä työskenteli ulkomaisten talletuspankkien Suomessa sijaitsevilla sivukonttoreilla. (Pankkikonsernin henkilöstö ja konttorit 2012.) Kuten kuvio 1 osoittaa, eniten vuonna 2010 pankeissa työskenteli iältään 44–59 – vuotiaita, vähiten puolestaan alle 25-vuotiaita ja 36–42 – vuotiaita (Kallonen 2011, 7). Tarkasteltaessa kuviota 1, on selvää, että kymmenen vuoden sisällä työpaikkoja vapautuu huomattava määrä, ison osan pankkien henkilöstöstä saavuttaessa eläkeiän.

KUVIO 1. Pankkien henkilöstö iän mukaan 2010

Vuonna 2010 vakuutusosalalla työskenteli yhteensä 10 520 henkilöä, joista konttoritoimihenkilöitä oli 8 893 ja kenttätyöntekijöitä 1 627. (Vakuutusalan tasa-arvoraportti 2011.) Kuten kuvio 2 osoittaa, vakuutusyhtiöissä vuonna 2010 työskentelevien keskuudessa ikäjakauma oli tasaisempaa kuin pankeissa vuonna 2010. Tästä huolimatta muutamia pieniä ikäryhmiä löytyi myös vakuutusosalalta, 37–41 –vuotiaita ja 52- vuotiaita oli vähiten. Myös alle 30-vuotiaita ja puolestaan yli 58-vuotiaita työntekijöitä oli vähän. Tämä selittyy kuitenkin työssäkäyvillä opiskelijoilla ja eläköitymisellä. (Kallonen 2011, 10.)

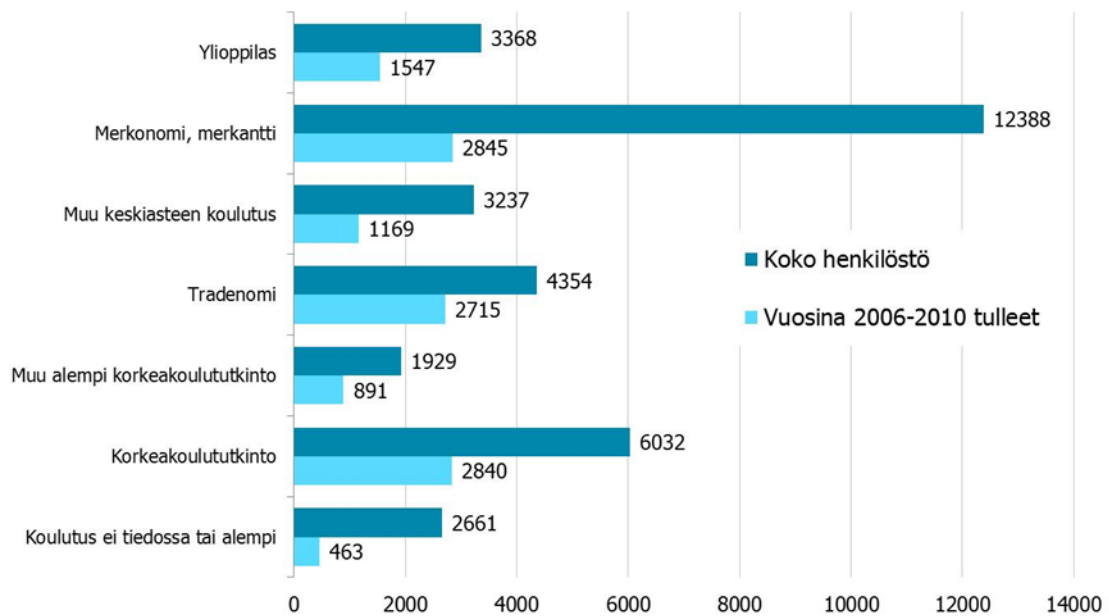

KUVIO 2. Vakuutusyhtiöiden henkilöstö iän mukaan 2010

Yleisesti ottaen finanssiala on hyvin naisvaltainen ala, suorittavalla tasolla työntekijöistä jopa 90 % on naisia. Naisten osuus johto- ja esimiestasolla on noussut tasaisesti. Myös miesten osuus alalla on kasvanut 1980-luvun 19 % hieman alle 27 %. (Finanssialan kyvykkyydet 2020. 2012, 18.)

Kuvion 3 mukaan yleisin koulutus finanssialalla oli vuonna 2010 merkonomin tai merkantin tutkinto. Koko henkilöstöstä 12 388 henkilöä oli suorittanut toisen edellä mainituista. Toiseksi eniten oli korkeakoulututkinnon suorittaneita työntekijöitä, yhteensä 6 032 henkilöä. Kolmanneksi suurin ryhmä oli tradenomitutkinnon suorittaneet, 4 354 henkilöä koko henkilöstöstä. Koulutukseltaan ylioppilaita koko henkilöstössä oli 3 368. (Kallonen 2011, 19.)

KUVIO 3. Finanssialan henkilöstö koulutuksen mukaan 2010

2.2.2 Työnkuva

Finanssialan asiakkaiden, niin tarpeet ja odotukset kuin arvot ja toimintatavatkin, ovat ajan myötä muuttuneet. Asiakkaat tulevat yhä tietoisemmiksi vaihtoehtoistaan, valinnoistaan ja niiden seurauksista. He haluavat saada vastinetta ostamalleen tuotteelle tai palvelulle. Tämä edellyttää finanssialan toimijoilta ammattitaitoista asiakaspalvelua ja kilpailukykyistä palveluvalikoimaa, mutta myös eettisyyttä. Yhä useampi kuluttaja on valinnut vihreämmän ja eettisemmän elämäntavan. Tämä trendi tulee jatkamaan yleistymistään, mikä vaatii myös finanssialan toimijoilta tarkkaavaisuutta ja muutoskykyä. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 26–28.)

Yksi tärkeään roolin noussut tekijä finanssialalla on luottamus ja luotettavuus. Sen merkitys on korostunut erityisesti vuosien 2008–2011 pankki- ja finanssikriisin myötä. Se tuo lisäarvoa, pysyvyyttä ja lisää sidosryhmien arvostusta. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 26.) Maailmantalouden nykyinen epävarma tilanne saa asiakkaat vaatimaan luottamusta finanssipalveluiden tarjoajilta. Myös finanssialan toimijoiden kannalta luottamus on tärkeässä asemassa henkilöstön pysyvyyden, asiakassuhteiden luomisen ja ylläpitämisen kannalta.

Nykypäivänä on tarjolla lukematon määrä eri vaihtoehtoja finanssialan palveluntarjoajista, puhumattakaan itse palveluiden määrästä. Näiden suhteen asiakkaiden ymmärtämys ja tietoisuus on kasvanut. Kuluttajat arvostavat helppokäyttöisiä, yksinkertaisia ja läpinäkyviä palveluvaihtoehtoja, tärkeää on myös, että he pystyvät itse hoitamaan päivittäisiä asioitaan helposti ilman paikkasidonnaisuutta. Tämä johtaa siihen, että liian tarkasti segmentoidut palvelut eivät enää vastaa kuluttajien odotuksia ja on siirryttävä laajempaa ajatteluun. Kuluttajat eivät käytä asiointiin enää vain perinteisiä konttoreita, vaan rinnalle ovat tulleet useat eri kommunikointi- ja asiointikanavat, kuten internet- ja puhelinpalvelut. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 29.) Jotta asiakkaat kykenisivät käyttämään ja valitsemaan finanssipalveluita itsenäisesti, on niistä räätälöitävä selkokielisiä ja helppokäyttöisiä. Asiakkaat tulevat valitsemaan palvelut, joita he kokevat pystyvänsä hallitsemaan ja joilla he pystyvät säilyttämään sen turvallisuuden tunteen raha-asoidensa suhteen mikä on ollut ehkä itsestään selvää ennen viime vuosikymmenien finanssikriisejä.

Finanssialalla työn myynnillisuus on lisääntynyt huomattavasti kilpailun kasvaessa. Työn digitaalistuminen ja muuttuminen itsenäisestä työnteosta tiimityöhön ovat osaltaan muokanneet alalla työskentelevien toimenkuvaa. Nämä asettavat uusia haasteita työntekijöiden tieto- ja taitotasolle sekä vaativat uudenlaisten työelämätaitojen omaksumista. Alan muutokset ovat osoittautuneet paikoittain erityisen vaikeiksi, koska finanssiala on edelleen melko konservatiivinen. Syy konservatiivisuudelle on osittain alan laki- ja turvallisuussidonnaisuus. Jotta ala pystyisi vastaamaan kuluttajien vaatimuksiin, on sen omaksuttava tältä osin täysin uusia malleja, luottamuksesta ja turvallisuudesta kuitenkin tinkimättä. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 30.)

Kuluttajien lisääntynyt tietoisuus vaatii henkilökunnalta uudenlaisia, entistä monipuolisempia taitoja. Henkilökunnan on tunnettava tarjottavat palvelut, mutta myös ymmärrettävä näiden taustalla vaikuttavat suuremmat kokonaisuudet. Tarjottavien palveluiden on sekä palveltava yritysten liiketoimintamallia että oltava osa kannattavaa liiketoimintaa. Tämä vaatii ammattitaidon lisäksi myynnillisyyttä ja niin sanottua business-osaamista. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 32.)

Kaksi tärkeää osaamisaluetta ovat kansainvälisyys ja teknologiaosaaminen. Kansainvälisyys näkyy tänä päivänä lähes kaikkialla ja on läsnä kaikkien arkipäivässä. Finanssialalla kansainvälisyys edellyttää kielitaidon lisäksi kykyä toimia globaalisti. Teknolo-

gialla on merkittävä rooli alan arkipäivän työssä. Teknologia on tarjonnut lisäksi lukemattomia mahdollisuuksia palvelujen tarjoamiseen ja kehittämiseen. Teknologian osaaminen vaatii kuitenkin jatkuvaa kehittymistä, jotta sitä pystyttäisiin hyödyntämään mahdollisimman hyvin. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 32.)

Suurimassa roolissa on kuitenkin palveluosaaminen. Finanssialalla palveluosaaminen käsittää asiakassuhteiden hoidon ja vuorovaikutustaitojen lisäksi kyvyn tuottaa palveluita, neuvoa ja opastaa. Sen lisäksi on hallittava myynti ja markkinointi sekä osattava hyödyntää teknologian tarjoamia työkaluja. Yhdessä palveluosaamisen kanssa luovuus ja innovaatiotaidot mahdollistavat kilpailukykyisen palvelutarjonnan. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 32.)

2.3 Finanssiala tulevaisuudessa

Tulevaisuuden kyvykkyydet 2020 -ennakointihankeen raportti julkaistiin alkuvuodesta 2012. Hankeen toteuttivat Finanssialan Keskusliitto yhdessä jäsenyhtiöidensä ja Aalto yliopiston kanssa. Hankkeen tarkoituksena oli selvittää millaiselta näyttää finanssiala tulevaisuudessa ja millaista osaamista alalla tarvitaan. Julkaisua on tarkoitus hyödyntää myös finanssialalle suuntaavan koulutuksen kehittämisessä.

Finanssiala on kokenut menneinä vuosikymmeninä suuria muutoksia ja epäilemättä muutoksia tulee jatkossakin. Tulevaisuuden kyvykkyydet 2020 -raporttiin on koottu ajatuksia millainen voisi olla finanssialan työelämä vuonna 2020.

Vuonna 2020 finanssialan osaamistarpeet ovat pitkälti samoja kuin jo nyt. Palveluntarjoajan asemassa korostuvat vastuu, digitaalinen yhteiskunnan vahvistuminen ja uusien viestintä- ja kommunikointikanavien merkitys. Finanssialan henkilöstölle vuonna 2020 puolestaan on ominaista työn merkityksellisyyden tärkeys, vuorovaikutuksen korostuminen entisestään, ikärakenteen hajanaisuus ja työurien pirstaleisuus. Jo nyt on selviä merkkiä siitä kuinka Y- ja Z-sukupolvet, 1980- ja 1990-luvuilla syntyneet, arvostavat työssä vaihtelevuutta, itsenäisyyttä, mahdollisuutta jatkuvaan itsensä kehittämiseen sekä hyvää työilmapiiriä. Myös johtamisen osa-alueella on nähtävissä merkkejä uudistumisesta, osallistava, innovoiva ja hajautettu johtaminen koetaan motivoivaksi. Tämä mahdollistaa yksilöiden ja yksilöllisen ammattitaidon esteettömän hyödyntämisen. Omia

haasteitaan tulevaisuuden työelämälle finanssialalla tuovat kansainvälisyys, etätyö ja kasvavat eläkeiät. (Finanssialan kyvykkyydet 2020 2012, 20.)

3 FINANSSIALALLE JOHTAVA KOULUTUS

Tässä opinnäytteessä finanssialalle johtavalla koulutuksella tarkoitetaan neljää eri koulutusohjelmaa; näyttötutkintona suoritettavaa rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkintoa, toisen asteen merkonomikoulutusta, ammattikorkeakoulutason tradenomikoulutusta sekä yliopistotason kandi- tai maisteriopintoja. Jokaisesta koulutuspolusta, rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkintoa lukuun ottamatta, on poimittu yksi esimerkkitutkinto yhdestä tutkintoa tarjoavista oppilaitoksesta. Näiden esimerkkien kautta perehdytään finanssialalle johtavien koulutusohjelmien tarkempiin sisältöihin sekä osaamisvaatimuksiin.

3.1 Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto

Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto on näyttötutkinto, jonka suorittaminen vaatii hyväksyttävän suorituksen tutkintotilaisuuksissa, joissa opiskelijoiden osaaminen testataan käytännön työtilanteissa. Tutkinto muodostuu osista, joista kaikki on läpäistävä hyväksytysti tutkinnon suorittamiseksi. Lopullisen hyväksynnän näyttötutkinnon suoritukseen antaa tutkintotoimikunta, joka myös myöntää tutkintotodistuksen hyväksytystä suorituksesta. (Opetushallitus 2010, 7.)

Näyttötutkintojen järjestämisestä vastaavat opetushallituksen asettamat tutkintotoimikunnat, jotka koostuvat työntekijöistä, -antajista, opettajista sekä tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista. Näyttötutkinnon järjestämiseen tarvitaan voimassaoleva tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimus. (Opetushallitus 2010, 7.)

3.1.1 Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinnon osat

Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinnon näyttötutkinto ei vaadi valmistavaa koulutusta, yleensä tutkinnot kuitenkin suoritetaan valmistavan koulutuksen yhteydessä. Valmistavan koulutuksen sisällön sekä käytännön toteutuksen muodostaa kouluttaja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Valmistavan koulutuksen yhteydessä tulee järjestää

mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuteen ja suorittaa näyttötutkinto. (Opetushallitus 2010, 9.)

Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto muodostuu kahdeksasta osasta, kahdesta pakollisesta ja kuudesta valinnaisesta osasta. Kuuden valinnaisen osion joukosta valitaan vähintään kaksi pakollisten osioiden lisäksi. Tutkinnon suorittamiseksi tarvitaan hyväksytty suoritus vähintään neljästä eri osiosta. Tutkinnon suorittaneella on hyvät valmiudet työskennellä rahoitus- ja vakuutusalan yrityksissä asiakaspalvelu-, asiantuntija- tai tukitoimintotehtävissä. Tutkinto tarjoaa edellytykset vastata niin sisäisten kuin ulkoistenkin asiakkaiden tarpeisiin. (Opetushallitus 2010, 10–11.)

Tutkinnon pakolliset osat ovat Asiakkuuksien hoitaminen sekä Rahoitus- ja vakuutus- alalla toimiminen. Valinnaisia osia ovat Rahoituspalvelut, Maksamisen palvelut, Säästämisen ja sijoittamisen palvelut, Riskivakuuttamisen palvelut, Eläkevakuutuspalvelut sekä Korvauspalvelut. Valinnaisia osia tulee tutkinnon suorittamiseksi valita vähintään kaksi, mutta halutessaan opiskelija voi valita myös useamman osion. Tutkinnon pakolliset osiot antavat tarvittaman perustietämyksen rahoitus- ja vakuutus- alalla toimimisesta, ja valinnaisten osioiden avulla on mahdollista syventää osaamistaan niillä osa-alueilla, jotka kiinnostavat tai ovat työn kannalta tärkeitä. (Opetushallitus 2010, 10.)

3.1.2 Pakolliset osat

Asiakkuuksien hoitaminen -osio sisältää asiakashallintajärjestelmän mukaiset työprosessit, asiakaslähtöisen vuorovaikutuksen eri tilanteissa, asiakaspalautteen hankinnan ja käsittelyn sekä muita asiakkuusstrategian mukaisia toimintoja (Opetushallitus 2010, 11). Osio tarjoaa työkalut rahoitus- ja vakuutusalan asiakaspalvelutilanteisiin ja asiakassuhteiden hoitoon. Toinen pakollinen osio, rahoitus- ja vakuutusalan organisaatiossa toimiminen, käsittää työskentelyn liiketoimintalähtöisesti osana työyhteisöä sekä osaamisen kehittämisen. Osiossa tutustutaan rahoitus- ja vakuutusmarkkinoihin sekä sosiaalivakuutuksiin, joka muodostaa pohjan alalla toimimiseen. (Opetushallitus 2010, 11.)

3.1.3 Valinnaiset osat

Rahoituspalvelut -osio käsittää asiakkaan hankintojen ja yritystoiminnan erilaiset rahoitusratkaisut. Rahoitusratkaisuihin liittyen osiossa käydään läpi erilaisissa rahoitusratkaisuissa huomioitavat asiat, kuten asiakkaan tilanne, maksukyky sekä vakuustilanne. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 11.) Rahoituspalvelu -osio sisältää kaiken olennaisen rahoitusratkaisuja koskien ja antaa valmiudet esimerkiksi luotonantoneuvotteluissa toimimiseen.

Säästämisen ja sijoittamisen palvelut -osio käsittää asiakkaan varojen sijoittamista ja hoitamista koskevat keskeiset asiat niin, että asiakkaan varallisuus kasvaisi. Osio antaa valmiudet esimerkiksi sijoitusneuvontaan, jolloin on huomioitava asiakkaan tavoitteet, taloudellinen asema, riskinottohalukkuus sekä aikaisempi sijoituskokemus. (Opetushallitus 2010, 11.) Maksamisen palveluilla puolestaan tarkoitetaan asiakkaan tarpeen mukaisesti sopivan maksutavan ja -kanavan valitsemista. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 11.)

Riskivakuuttamisen osio käsittää asiakkaan suojaamisen mahdollisilta riskeiltä. Osio antaa valmiudet riskivakuutuksen laatimiseen. Tämä edellyttää riskikartoituksen tekemistä, minkä avulla pyritään tunnistamaan asiakkaan tarpeet ja luodaan tarpeisiin sopiva vakuutusratkaisu. Riskivakuutuksiin kuuluvat vahinkovakuutukset sekä riskihenkivakuutukset. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 11.)

Eläkevakuutuspalvelut käsittävät lakisääteiset sekä vapaaehtoiset eläkevakuuttamisenpalvelut niin henkilö- kuin yritysasiakkaillekin. Osio tarjoaa työkalut eläkevakuutus päätösten tekemiseen, jolloin on tärkeää ottaa huomioon asiakkaan tarpeet asiakaspalvelu vakuutuksen tekotilanteessa sekä myöhemmässä asioinnissa. Osioon sisältyy kuuluvat myös vakuutuksen teko, hoitaminen sekä vakuutusmaksujen periminen. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 11.)

Korvauspalvelut käsittävät asiakkaalle annettavan palvelun vakuutetun riskin toteutuksessa. Vastaavasti eläkevakuuttamisen kohdalla korvauspalvelut tarkoittavat asiakkaan etuuksien maksamista sekä asiakkaan neuvomista etuuksien saamisessa ja hakemisessa. Riskivakuutustapauksissa riskin toteutuessa tehdään kokonaisarvio tilanteesta, annetaan

ohjeita korvauksen hakemisesta ja myönnetään korvauspäätös sekä hoidetaan korvauksen maksaminen. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 11–12.)

3.1.4 Arvioinnin perusteet ja vaadittava ammattitaito

Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto arvioidaan osio kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan suorituksia verrataan kunkin osa-alueen ammattitaitovaatimuksiin. Tutkinnon suorittajan on lisäksi osoitettava kykyä soveltaa osaamistaan tilanteen vaatimalla tavalla. Lisäksi tutkinnon suorittajan on osoitettava kykynsä itsearviointiin sekä kokemuksista oppimiseen. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 12.)

Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkintoon vaadittu ammattitaito osoitetaan henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa pääsääntöisesti aidoissa työtehtävissä. Tällöin voidaan varmistua tutkinnon suorittajan omaavan tutkinnon perusteissa edellytetty ammatillinen osaaminen. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava tutkinnon perusteiden mukaisesti tutkinnon henkilökohtaistamisesta jokaiselle tutkinnon suorittajalle. Henkilökohtaistaminen on dokumentoitava sitä koskevaan asiakirjaan. Asiakirjaa on päivitettävä prosessin etenemisen myötä. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 12.)

Ammattitaidon arvioinnissa käytetään arviointikriteerejä, jotka ovat määritelty tutkinnon perusteissa. Arviointia ei tule jättää vain yhden menetelmän varaan, vain luotettavan ja todenmukaisen tuloksen aikaansaamiseksi on käytettävä useampia erilaisia arviointimenetelmiä. Ammattitaitovaatimukset kattavat pääasiassa ammatin ydintoiminnot, kuten toimintaprosessien hallinnan sekä alan ammatilliset käytännöt, mutta myös työelämässä tarvittavat yleiset taidot, kuten kommunikointi- ja vuorovaikutustaidot. Ammattitaitoa arvioitaessa voidaan myös huomioida tutkinnon suorittajan aikaisemmin suorittama osaaminen, mikäli tästä on olemassa luotettavia dokumentteja. Lopullisen päätöksen dokumenttien hyväksymisestä tekee tutkintotoimikunta. (Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto 2010, 8.)

3.2 Finanssimerkonomi

3.2.1 Merkonomiksi finanssialalle - hanke

Syksyllä 2010 alkaneen kolmivuotisen Merkonomiksi finanssialalle -kokeilun tarkoitus on tarjota merkonomiopinnoissa mahdollisuus erikoistua finanssialan tehtäviin. Hankkeessa mukana ovat Finanssialan Keskusliitto sekä rahoitus- ja vakuutusalan suurimpia yhtiöitä. Kokeilu on otettu käyttöön yhteensä neljässä oppilaitoksessa; Helmi Liiketalousopistossa, Suomen Liikemiesten Kauppaopistossa, Tampereen aikuiskoulutuskeskuksessa sekä vuoden 2011 alusta lähtien ruotsinkielisessä toisen asteen oppilaitoksessa Axxell:ssa. (Finanssialan Keskusliitto 2010.) Tarve tämän kaltaiselle hankkeelle on ilmeinen. Finanssialan henkilöstö ikääntyy ja suuret ikäluokat ovat jäämässä eläkkeelle. Finanssialalla vaaditaan laaja-alaista osaamista eri osa-alueilla ja viimeisten vuosikymmenien aikana tapahtuneet merkittävät muutokset ovat osaltaan muovanneet alan osaamisvaatimuksia. Seuraavassa tarkastellaan merkonomiksi finanssialalle -koulutuspolkua Helmi Liiketalousopistossa.

3.2.2 Merkonomiksi finanssialalle – Helmi Liiketalousopisto

Merkonomiksi finanssialalle -koulutuspolku on ylioppilaspohjainen liiketalouden perustutkinto, joka koostuu yhteensä 120 opintoviikosta. Ensimmäisen lukuvuoden jälkeen koulutusohjelmaan on ollut mahdollista hakea myös peruskoulupohjalta. Tällöin vaatimuksena ovat kuitenkin jo aloitetut liiketalouden opinnot sekä hyvä opintomenestys ja motivoituneisuus. Tutkinnon kesto on ylioppilaspohjalta kaksi (2) vuotta ja peruskoulupohjalta kolme (3) vuotta. (Helmi liiketalousopisto a.)

Finanssialalle painottavat opinnot suoritetaan asiakaspalvelu ja myynti -koulutusohjelman opintopolkuna. Tutkinnon finanssialaan perehdyttävät osaamisalueet ovat asiakaspalvelu, myynnin tukipalvelut, asiakkuuksien hoito ja myyntityö, sähköinen liiketoiminta finanssialalla sekä rahoituspalvelut. Lisäksi osana opintoja on suoritettava noin kuusi (6) kuukautta työssäoppimista. (Helmi liiketalousopisto a.)

Helmi liiketalousopistossa finanssialalle suuntaavat merkonomin opinnot on mahdollista suorittaa myös monimuoto-opetuksessa. Tällöin opinnot suoritetaan erilaisia opetuskanavia hyödyntäen, esimerkkejä monimuoto-opetuksen opetuskäytännöistä ovat muun muassa verkko-opiskelu ja lähitapaamiset iltaisin. Ammatillinen osaaminen varmistetaan työn yhteydessä järjestettävissä tutkintotilaisuuksissa. Näyttötutkintomuotoinen finanssialalle suuntaava liiketalouden perustutkinto on suunnattu aikuisille, jotka ovat vaihtamassa uraa tai haluavat vahvistaa ammattitaitoa tutkinnon avulla. Helmi Liiketalousopisto tukee tarvittaessa aikuisopiskelijoita työsuhteen etsimisessä, sillä finanssialalle tähtäävä koulutus tapahtuu tiiviissä yhteistyössä alalla toimivien yhteistyöyritysten kanssa.

Myös monimuoto-opetuksena toteutettavan tutkinnon osaamisala on asiakaspalvelu ja myynti ja se koostuu kuudesta osa-alueesta; asiakaspalvelu, myynnin tukipalvelut, asiakkuuksien hoito ja myyntityö, rahoituspalvelut, sähköinen kaupankäynti sekä tuote-neuvonta. (Helmi liiketalousopisto b.)

3.2.3 Tutkinnon rakenne

Liitteestä 1 selviää, Helmi Liiketalousopiston finanssialan opintojen koulutuspolun kulku riippuu hieman siitä onko kyseessä ylioppilas- vai peruskoulupohjainen toteutus. Ylioppilaspohjaisessa toteutuksessa ensimmäisen vuoden aikana suoritetaan yhteensä 64 opintoviikkoa. Kuten liitteestä 1 nähdään, ensimmäinen vuosi pitää sisällään asiakaspalvelua, työssäoppimista, myynnin tukipalveluita sekä rahoituspalveluita. Toisen ja viimeisen vuoden aikana suoritettavaksi jää yhteensä 50 opintoviikkoa, joista 10 opintoviikkoa käsittää sähköistä liiketoimintaa finanssialalla, 20 opintoviikkoa asiakkuuksien hoitoa sekä myyntityötä ja jäljelle jäävät 20 opintoviikkoa suoritetaan työssäoppimisena.

Peruskoulupohjainen toteutus on kestoltaan kahden vuoden sijaan kolmivuotinen, kuten liitteestä 1 selviää. Liitteestä 1 nähdään myös, että ensimmäisen vuoden aikana suoritetaan vapaasti valittavia opintojen lisäksi asiakaspalvelun opinnot ja ensimmäinen työssäoppimisjakso kokonaan ja osa ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista sekä osa sähköisen kaupankäynnin opinnoista. Toisen vuoden aikana suoritetaan loppuun ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat sekä sähköisen kaupankäynnin ja vapaasti valitta-

vat opinnot. Lisäksi toisen vuoden aikana suoritetaan toinen työssäoppimisen jakso sekä myynnin tukipalveluiden ja rahoituspalveluiden opinnot. Näin ollen kolmannelle vuodelle jää suoritettavaksi sähköinen liiketoiminta finanssialalla- ja asiakkuuksien hoito ja myyntityö -opintojaksot sekä viimeinen työssäoppimisjakso.

3.2.4 Arviointikriteerit

Helmi liiketalousopiston finanssimerkonomi tutkinnon, kuten muidenkin ammatillisten peruskoulutusten, tavoitteena on tarjota opiskelijoille riittävät tiedot ja taidot ammattitaidon saavuttamiseksi. Riittävä ammattitaito antaa edellytykset myös itsenäiseen ammatinharjoittamiseen. Lisäksi ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvua yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi ja mahdollistaa osaltaan elinikäinen oppiminen. Ammatillinen peruskoulutus tarjoaa myös hyvän pohjan jatkokoulutukseen esimerkiksi korkeakouluasteella. (Opetushallitus 2011.)

3.3 Finanssitradenomi

Finanssialalle suunnattuja liiketalouden ammattikorkeakouluopintoja voi suorittaa esimerkiksi Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa ja Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Seuraavassa tarkastellaan Haaga-Helia Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelman sisältöä tarkemmin.

3.3.1 Finanssi- ja talousasiantuntija – Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Finanssi- ja talousasiantuntija koulutusohjelma on 210 opintopisteestä koostuva ammattikorkeakoulututkinto. Opiskelu-aika on kolme ja puoli (3,5) vuotta. Koulutusohjelman tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet toimia rahoitus- tai vakuutusalan työtehtävissä tai vastaavasti jonkin yrityksen tai julkisen sektorin rahoitustehtävissä. Koulutuksessa painotetaan asiakaslähtöisyyttä ja erilaisten vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Tutkinnon pääosa-alueet ovat rahoitus, laskentatoimi, kansantalous, yritys juridiikka, tietojenkäsittely sekä kielet. Opinnot tarjoavat hyvän pohjan opiskelijan tutkimus- ja kehittämisosaamiselle. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu a.)

3.3.1.1 Tutkinnon rakenne

Koulutusohjelman ensimmäinen vuosi koostuu pakollisista perusopinnoista, jotka kattavat yhteensä 60 opintopistettä. Perusopinnot on jaettu kahteen 30 opintopisteen kokonaisuuteen, joista kumpikin sisältävät saman aihepiirin kurseja. Ensimmäinen moduuli, liiketoimintaosaamisen perusteet, pitää sisällään orientoivia opintoja, projektin hallintaa sekä perusopintoja muun muassa markkinoinnista, yritystoiminnasta ja yrittäjyydestä, rahoituksesta, juridiikasta, organisaatiokäyttäytymisestä sekä tietojenkäsittelystä. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu b.)

Toisen vuoden opinjaksot ovat luonteeltaan ammattiopintoja ja käsittävät opintoja yrityksen taloushallinnosta ja rahoituksesta sekä sijoittamisesta ja rahoituspalvelualasta. Lisäksi opiskelija saa valita yhteensä kuuden (6) opintopisteen edestä vapaasti valittavia opintoja. Kaiken kaikkiaan opintopisteitä tulisi suorittaa toisen vuoden aikana 60. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu b.)

Kolmannen vuoden aikana suoritettavaksi jää 45 opintopistettä, jotka koostuvat lähinnä kansainvälisen liiketoiminnan sekä rahoituksen ja laskentatoimen syventävistä opinnoista. Koulutusohjelma sisältää opintojaksoista koostuvan 165 opintopisteen lisäksi 30 opintopisteen laajuisen pakollisen harjoittelun sekä 15 opintopistettä kattavan opinnäytetyön. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu b.)

3.4 Kauppatieteellinen koulutusala

Kauppatieteellisen koulutusalan tarkoitus on valmistaa opiskelijat yritysten ja yhteiskunnan palvelukseen vastaamaan nopeasti muuttuvan ja kansainvälistyvän liike-elämän haasteisiin. Tutkinto tarjoaa työkalut taloudellisten asioiden ymmärtämiseen ja analysointiin sekä soveltamiseen. Kauppatieteellisen koulutuksen saaneet työllistyvät yleensä yksityisen sektorin tai julkishallinnon johto- tai asiantuntijatehtäviin tai yrittäjinä. Mahdollisuus on myös jatko-opintoihin koti- ja ulkomailla sekä tieteelliseen tutkimustyöhön. (Opetushallitus 2007.) Kauppatieteellinen koulutus antaa hyvät valmiudet toimia useilla eri aloilla, jolloin kyseinen koulutus voi mahdollistaa alan tai työnkuvan radikaalinkin muuttumisen. Kauppatieteet tarjoavat hyvää ja käyttökelpoista tietoa ja osaamista sellaisille henkilöille, jotka eivät välttämättä työllisty liike-elämään. Seuraa-

vassa tarkastellaan Aalto-yliopiston kauppatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoja tarkemmin.

3.4.1 Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

3.4.1.1 Kandidaatin tutkinto

Kauppatieteellisen alan tutkinnoista alempi, kandidaatin tutkinto, on laajuudeltaan 180 opintopistettä ja ohjeellinen suoritus aika on kolme vuotta. Kandidaatin tutkinto antaa pohjan ylemmän korkeakoulututkinnon, maisterin tutkinnon, suorittamiseen. Alempi korkeakoulututkinto koostuu pääasiassa pää- ja sivuaineiden perus- ja aineopinnoista, lisäksi kandidaatin tutkintoon voi kuulua erilaisia kieli- ja viestintäopintoja sekä menetelmäopintoja. Pakollisena osana kandidaatin tutkintoa on tutkinnon lopulla laadittava pääaineen kandidaatin tutkielma. (Opetushallitus 2007.)

Helsingissä sijaitsevassa Aalto yliopiston kauppakorkeakoulun kandidaatin tutkinnon perusrakenne on muodostettu neljästä opintokokonaisuudesta. Ensimmäinen kokonaisuus on liiketoimintaosaamisen perusteet, jotka ovat laajuudeltaan 60 opintopistettä ja sisältävät kaikille yhteisiä opintoja. Perusteiden jälkeen siirrytään aineopintoihin, jotka kattavat 60 opintopistettä. Pakolliset aineopinnot käsittävät opiskelijan valitseman koulutusohjelman aineopinnot, joista 18 opintopistettä on yhteisiä opintoja ja 42 opintopistettä erikoistumisopintoja. Näiden opintokokonaisuuksien lisäksi tutkintoon kuuluu sivuopintokokonaisuus sekä kieli- ja viestintäopintoja, jotka molemmat käsittävät 30 opintopistettä. (KTK-tutkinnon tavoitteet ja opintojen ajoitus 2011.)

Kauppatieteiden kandidaatin tutkinnon tavoitteena Aalto-yliopistossa on antaa opiskelijalle liiketoimintaosaamisen perusteiden tuntemus ja analyyttiset valmiudet maisteriohjelmiin sekä hyvän viestintä- ja kielitaidon. Tavoitteena on antaa työkalut tieteelliseen ajatteluun, ryhmätyöhön sekä ongelmanratkaisuun ja työskentelyyn monikulttuurisessa työympäristössä. Tavoitteena on lisäksi tarjota hyvät tiedot ja taidot asiantuntijuudesta, yrittäjyydestä sekä liike-elämän eettisistä kysymyksistä. Näiden yleisten tavoitteiden lisäksi jokaisella koulutusohjelmalla on omat tiedolliset sekä taidolliset tavoitteet. (KTK-tutkinnon tavoitteet ja opintojen ajoitus 2011.)

3.4.1.2 Maisterin tutkinto

Kauppatieteiden ylempi korkeakoulututkinto, maisterin tutkinto, koostuu 120 opintopisteestä. Yleensä maisterin tutkintoon hakeudutaan suoraan kauppatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Maisterin tutkinnon opinnot koostuvat pääasiassa pääaineen syventävistä opinnoista, sivuaineopinnoista sekä maisterin tutkinnon lopuksi suoritettavasta pro gradu- tutkielmasta. Valmistumisen jälkeen tutkinnon suorittanut saa kauppatieteiden maisteri -nimikkeen lisäksi ekonomin arvon. Tutkinnon ohjeellinen suoritus aika on kaksi vuotta. (Opetushallitus 2007.)

Maisterin tutkinto rakentuu Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa kolmesta kokonaisuudesta; maisterin taitosalkusta, syventävistä opinnoista sekä sivuopintokokonaisuudesta. Maisterin taitosalkku antaa työelämässä tarvittavia valmiuksia. Kokonaisuus on kaikille yhteinen ja vastaa 12 opintopistettä. Koulutusohjelman syventävät opinnot käsittävät 84 opintopisteen laajuisesti kauppakorkeakoulun yhteisiä opintoja sekä koulutusohjelman erikoistumisopintoja. Sivuo p i n t o k o k o n a i s u u s puolestaan sisältää koulutusohjelman suosittelemia opintokokonaisuuksia 24 opintopisteen edestä. (KTM-tutkinnon tavoitteet ja opintojen ajoitus 2011.)

Aalto-yliopiston tutkintosäännön mukaan kauppatieteiden maisterin tutkinnon tavoitteena on tarjota liiketoimintaosaamisen perusteiden tuntemus, riittävät tiedot ja taidot vaativiin kansainvälisiin johtamis- ja asiantuntijatehtäviin sekä yrittäjyyteen. Tavoitteena on myös antaa kyky itsenäiseen kauppatieteiden soveltamiseen ja tuottamiseen, liike-elämän eettisten kysymysten käsittelyyn sekä kansainväliseen viestintään talouselämässä. Lisäksi tutkinnon tarkoitus on tarjota valmiudet kansainvälisten tohtoriohjelmien suorittamiseen. Yliopiston tutkintosäännön mukaisten tavoitteiden lisäksi jokaisella maisteritason koulutusohjelmalla on omat tiedolliset sekä taidolliset tavoitteensa. (KTM-tutkinnon tavoitteet ja opintojen ajoitus 2011.)

3.4.1.3 Opintotarjonta

Valitsemalla pää- ja sivuaineensa mielenkiintonsa ja tavoitteidensa mukaisesti, opiskelija voi rakentaa tutkinnoista itseään mahdollisimman paljon hyödyttävät tulevaisuutensa kannalta. Tutkintojen opintotarjonta ja -valikoima vaihtelee yliopistokohtaisesti. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa kandidaatintason koulutusohjelmia on tarjolla viisi erilaista; business technology ja johtamisen, markkinoinnin, taloushallinnon sekä taloustieteen koulutusohjelma (Kandidaatintason ohjelmien kuvaukset 2011). Vastaavasti maisteritason koulutusohjelmia on huomattavasti enemmän, yhteensä 16 koulutusohjelmaa. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa maisterin tutkinnon voi suorittaa suomeksi johtamisen, kaupan strategisen johtamisen, laskentatoimen, logistiikan ja palvelutalouden, markkinoinnin, talouselämän viestinnän, taloustieteiden sekä yrittäjyyden ja yritys juridiikan koulutusohjelmissa. Täysin englanniksi maisterin tutkinnon voi suorittaa koulutusohjelmissa; finance, information and service management, international business, international business communication, strategy, creative sustainability sekä international design business management. (Maisteritason ohjelmien kuvaukset 2011.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmä

Työn tutkimuksellinen osuus suoritettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista melko pieni määrä tapauksia, joita pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Yleistä on myös, että laadullisessa tutkimuksessa ei aseteta tutkimushypoteesia etukäteen, vaan lähestytään aihetta aineiston kautta ilman suurempia ennakkokäsityksiä. Tässä opinnäytteessä laadullista tutkimusta päädyttiin käyttämään juuri sen aineistolähtöisyyden vuoksi, sillä työ on luonteeltaan selvitys. (Eskola & Suoranta 1998, 18–19.) Tutkimuksen toteutustavaksi valikoitui kvalitatiivinen haastattelututkimus, jotta aiheesta saataisiin esiin mahdollisimman paljon tietoa riippumatta suoraan haastattelijan esittämistä kysymyksistä.

4.2 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää finanssialan edustajien näkemys vastavalmistuneiden finanssialan koulutusohjelman suorittaneiden työelämäosaamisesta sekä valmiuksista käytännön työhön finanssialalla. Lisäksi tarkoitus oli kartoittaa finanssialan toimijoiden edustajien näkemystä siitä, mihin suuntaan finanssialalle suuntaavaa opetusta tulisi rakentaa. Näillä keinoin pyrittiin selvittämään kuinka hyvin tällä hetkellä tarjolla oleva koulutus vastaa työelämän käytännön tarpeita. Tarkoituksena ei ollut selvittää pelkästään vastavalmistuneiden teoreettista osaamistasoa vaan tutkimuksen tavoite painottui käytännöntaitojen riittävyyden arviointiin. Tutkimuksen tulosten perusteella on pyritty antamaan ehdotuksia finanssialalle johtavan koulutuksen parantamiseksi edelleen.

4.3 Tutkimuksen toteutus

Laadulliselle tutkimukselle ominaiseen tapaan tämän opinnäytteen laadullista tutkimusta varten haastateltiin yhteensä viittä (5) henkilöä. Tutkimuksella ei pyritty saamaan tilastollisia yleistysiksi, vaan muodostamaan kuva finanssialalle johtavan koulutuksen

käytännönläheisyydestä ja yhteensopivuudesta työelämän tarpeiden kanssa. (Eskola & Suoranta 1998, 61.)

Tutkimuksessa haastateltavat viisi (5) henkilöä ovat työssään tekemisissä finanssialan henkilöstön kehittämisen, rekrytoinnin tai perehdyttämisen kanssa ja edustavat eri finanssialan yhtiöitä. Edustettuina oli muun muassa vakuutusyhtiö, pankki ja eläkevakuutusyhtiö. Haastateltavat valikoituivat mukaan tutkimukseen asiantuntijuutensa ja asemansa ansiosta.

Viiden haastattelun jälkeen oli havaittavissa jo jonkinlaista saturaatiota, eli kylläntymistä aineistossa. Haastatteluissa toistui hyvin pitkälle samat huomion arvoiset asiat ja näkökulmat. Näin ollen voitaisiin todeta aineiston olevan riittävä, kun tiedonantajat eivät tuota enää tutkimuksen kannalta merkittävää uutta tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 89.)

Laadullisen tutkimuksen melko yleinen aineiston hankintamenetelmä on haastattelu, jota käytettiin tämän opinnäytteen tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä. Menetelmän yleisyyttä voidaan ehkä selittää sen yksinkertaisella ja järkevällä ajatuksella selvittää mitä ihmiset ajattelevat ja ovat mieltä jostakin asiasta. Haastattelu on vuorovaikutusta, jolla on tyypillisiä piirteitä, kuten ennalta suunnittelu sekä haastattelijan aktiivinen rooli. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Tämän opinnäytteen tutkimuksen aineiston hankinta toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat ennalta määrättyjä ja kaikille samat, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole määritetty valmiiksi, jolloin vastukset esitetään haastateltavan omin sanoin. (Eskola & Suoranta 1998, 87.) Haastatteluissa käytetty kysymysrunko nähdään liitteessä 2. Kolme (3) tutkimuksen haastatteluista suoritettiin kasvotusten haastateltavan työpaikalla, ja kaksi (2) haastattelua suoritettiin puhelinhaastatteluina aikatauluongelmien vuoksi. Haastattelut toteutettiin helmi- ja maaliskuun aikana 2012. Kaikki haastattelut nauhoitettiin analysointivaiheen helpottamiseksi. Nauhat ovat kuitenkin salaisia kuten myös niistä tehdyt litteroinnit. Vastaukset, jotka tutkimukseen saatiin, ovat analysoitu niin, että niistä ei voida vastaajia tai heidän edustamaansa yritystä tunnistaa. Näin varmistetaan vastaajien anonymiteetin säilyminen.

Haastattelut on pyritty analysoimaan aineistolähtöisesti, jolloin aineistoista valitaan analyysiyksiköt tutkimuksen tarkoituksen sekä tehtävänasettelun mukaisesti. Aineistolähtöistä sisällönanalyysia ei ole kuitenkaan jatkettu niin pitkälle, että aineistosta olisi tuotettu määrällisiä tuloksia, sillä sen tuoma lisäarvo olisi ollut hyvin vähäistä huomioon ottaen haastateltujen vähäinen määrä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97–109.) Aineistolähtöisessä analyysissä on pyritty luomaan kattava kuva aineistosta saaduista näkökulmista, parannusehdotuksista, kommenteista sekä näkemyksistä koskien finanssialalle johtavaa koulutusta.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tuloksia tarkastellaan lähemmin kahdessa eri osassa. Ensimmäinen osa kattaa haastateltavien näkemykset ja kokemukset vastavalmistuneiden työelämäosaamisesta. Toisessa osassa käydään läpi tutkimuksessa esiin nousseet toiveet koskien finanssialalle johtavaa koulutusta yleensä.

5.1 Vastavalmistuneiden työelämäosaaminen

Haastateltavilla ei ollut tarkkoja lukuja vastavalmistuneiden koulutustaustoista, jolloin ei voida tehdä minkäänlaisia luotettavia päätelmiä eri tutkintojen yleisyydestä. Samasta syystä johtuen, oli mahdotonta saada selvyttä kuinka suuri osa vastavalmistuneista työntekijöistä oli suorittanut jonkun tässä työssä lähemmin tarkastellun finanssialalle johtavan koulutusohjelman. Lähes kaikissa haastatteluissa kävi ilmi, ettei haastateltujen edustamilla finanssialan toimijoilla ollut tarvittavaa rekisteriä, josta olisi selvinnyt riittävän tarkasti mistä eri koulutuspoluista työntekijät tulevat. Tästä syystä finanssialalle johtavien koulutusohjelmien työelämäläheisyyden tarkastelu vaikeutuu. Toinen syy tarkastelun vaikeuteen on esimerkiksi finanssimerkonomi -hankkeen tuoreus. Hanke on ollut käynnissä vasta niin lyhyen ajan, että kyseisestä koulutusohjelmasta valmistuneista ei haastateltavilla ollut vielä kovinkaan paljon kokemuksia. Tästä syystä vastavalmistuneiden finanssialalle johtavan koulutusohjelman suorittaneiden työelämäosaamista ei ole voitu eritellä vastaavien koulutusohjelmien niin sanottujen normaalilinjojen suorittaneiden työelämäosaamisesta. Näin ollen tulosten ensimmäisessä osassa joudutaan tarkastelemaan yleisesti ottaen kaikkien vastavalmistuneiden finanssialan työntekijöiden työelämäosaamista.

Haastateltujen finanssialan toimijoiden edustajien kokemukset ja näkemykset vastavalmistuneiden työelämäosaamisesta ovat hyvin pitkälle riippuvaisia siitä, millaiseen työtehtävään vastavalmistunut työntekijä päätyy tai hakeutuu. Haastatteluiden perusteella suurin osa suorittavissa tehtävissä, kuten asiakaspalvelussa, työskentelevät vastavalmistuneet ovat taustaltaan joko tradenomeja tai merkonomeja. Yliopistosta valmistuneet puolestaan päätyvät useimmiten yritysten asiantuntijatehtäviin tai graduate-ohjelmien kautta muihin esimies- tai asiantuntijatehtäviin. Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitut-

kinnon suorittaneet ovat hyvin usein jo mukana työelämässä näyttötutkinnon suorittaessaan, joten tutkinnon suorittaminen ei välttämättä vaikuta suoraan työntekijän työkuvaan tai työtehtävään.

Haastatteluissa nousi esiin, että yleisesti ottaen tradenomit ja merkonomit hallitsevat alan perusosaamisen ja rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinnon suorittaneilla on huomattavasti laajempi kuva alan toiminnasta ja syvempää ymmärrystä alan tarjoamista palveluista, jolloin he ovat myös valmiimpia työskentelemään alalla. Yliopiston suorittaneilla puolestaan on usein teoreettisempi, kokonaisvaltaisempi ja käsitteellisempi ymmärrys alasta. Riippumatta siitä, mikä on vastavalmistuneen työntekijän koulustausta, on heillä haastatteluiden mukaan hyvä kielitaito sekä tietotekninen osaaminen. Alan sanasto opitaan nopeasti, niin äidinkielellä kuin tutuimmilla vierailta kielillä, ja alalla paljon käytettävät tietoteknisten sovellusten käyttö omaksutaan nopeasti. Haastatteluissa nostettiin esiin sekä vastavalmistuneiden erityisen hyvä palautteen vastaanotto-kyky että annetusta palautteesta oppiminen. Näiden katsotaan olevan erityisen hyvällä mallilla, varsinkin jos verrataan vanhempiin sukupolviin.

Haastatteluissa nousi esiin näkökulma iän tuomasta elämäkokemuksesta ja sen tuomasta edusta finanssialalla. Tästä johtuen, pohdittiin voisiko jotkin puutteet esimerkiksi nuorisoasteen merkonomien työelämätaidoissa johtua nuoresta iästä, ei niinkään koulutusohjelman puutteista. Tässä asiassa on kuitenkin huomioitava yksilölliset erot.

Ne muutamit kokemukset, joita haastateltavilla oli finanssialalle johtavan koulutusohjelman suorittaneista, olivat yleisesti ottaen hyviä. Katsottiin, että heillä on hyvät valmiudet alalla työskentelyyn sekä alan toiminnan ymmärtämiseen. Eduksi katsottiin myös, että alan käsitteistö, työkalut ja jopa jotkin käytännöt ovat tuttuja astuttaessa työelämään. Erot finanssialalle johtavan koulutusohjelman suorittaneiden ja normaalilinja suorittaneiden välillä ovat kuitenkin niin pieniä että työelämässä nämä tasoittuvat melko nopeasti. Finanssialalle johtavan koulutuksen katsotaan kuitenkin tarjoavan helpomman liikkeelle lähdön finanssialalla.

Vaikka vastavalmistuneet saivat monessa asiassa kiitosta, ilmeni haastatteluissa kuitenkin asioita, joiden oppimiseksi ja opettamiseksi työelämässä joudutaan näkemään erityisesti vaivaa. Selkein puute nähtiin vuorovaikutustaidoissa, siinä kuinka asiakkaat tulisi kohdata, kuinka heitä tulisi palvella ja kuinka asiakastilanteessa luodaan tarvittava luot-

tamus. Myös työyhteisössä tarvittavia kommunikointitaitoja pidettiin puutteellisina. Huomion arvoista on kuitenkin, että nämä taidot vaativat jatkuvaa kehittämistä ja elinikäistä oppimista. Haastateltujen mukaan finanssialalla tarvittaisiin enemmän herkkyyttä ja kykyä lukea asiakkaita asiakastilanteessa, jolloin pystyttäisiin palvelemaan asiakasta juuri hänen tarvitsemalla tavalla. Esille nousi myös eräs erittäin huolestuttava puute; välillä vastavalmistuneissa törmää tapauksiin, joilla on puutteita lähes itsestään selvyiksi koetuissa työelämässä tarvittavissa taidoissa kuten ajoissa olemisessa, pukeutumisessa ja yleisessä käytöksessä. Tapaukset ovat olleet vähäisiä, ne koetaan kuitenkin niin tärkeiksi, että niihin tulisi puuttua mahdollisuuksien mukaan jo koulutusvaiheessa.

Vastavalmistuneiden katsottiin olevan melko itseohjautuvia, mutta tiedon jakamista ja toisilta oppimista kaivattaisiin enemmän. Toivottavaa olisi, jos työyhteisössä pystyttäisiin jakamaan omaa osaamista ja vastavuoroisesti oppimaan muilta uutta. Myös nykypäivän työn muuttuessa yhä enemmän projektimuotoiseksi, toivottiin vastavalmistuneilta parempia taitoja projektien hallintaan ja projektityöskentelyyn. Ryhmätyötaitojen katsottiin olevan melko hyvät, mutta projektiluontoiseen työskentelyyn koettiin olevan melko vähän valmiuksia.

Vaikka kehittämistä kaipaavia ominaisuuksia ilmeni useita, korostui lähes jokaisessa haastattelussa työssä oppimisen merkitys. Monet työelämäntaidot voi vain kokemus ja tekeminen opettaa, jolloin koulutusohjelmien tarjoamien harjoittelumahdollisuuksien tärkeys korostuu. Finanssialan yrityksessä suoritettu harjoittelu antaa hyvät valmiudet työskennellä alalla, mutta haastatteluiden perusteella voi myös todeta, että minkä alan tahansa käytännönharjoittelusta voi olla hyötyä finanssialalla.

5.2 Odotukset finanssialalle johtavasta koulutuksesta

Lähes jokaisessa haastattelussa kävi selvästi ilmi, että finanssialalle johtavat koulutusohjelmat ovat jo nykyisellään toimivia ja alan tulevaisuuden kannalta tärkeitä. Finanssialalle suuntaavan koulutuksen toivotaan jatkuvan, sillä se on tuonut alalle paljon positiivista julkisuutta ja lisännyt alan kiinnostusta nuorten keskuudessa. Vaikka finanssialalle johtava koulutus saa jo nykymuotoisena paljon kiitosta, on kuitenkin asioita, joihin toivottaisiin kiinnitettävän huomiota jatkossa.

Tärkein asia, mitä finanssialalle johtavalta koulutukselta toivottiin, oli vuorovaikutus-, asiakaspalvelu- sekä kommunikaatiotaitojen vahvistaminen. Nämä ovat työn kannalta oleellisia taitoja niin asiakastilanteissa kuin työpaikallakin. Erityisesti toivottiin parempia valmiuksia asiakkaiden kohtaamiseen ja siihen kuinka asiakasta palvellaan. Myös asiakkuuksien hoitamisen sekä palveluiden myynnin korostamiseen toivottiin kiinnitetävän huomiota. Sillä kilpailu asiakkaista on finanssialalla kovaa. Näin ollen työn myynnillisyyden merkitys on oleellisesti kasvanut.

Toivomuksena oli, että koulutusohjelmissa huomioitaisiin yhä enemmän finanssialan eettiset vaatimukset, ja että koulutusohjelmat tarjoaisivat valmiudet vastuulliseen ja eettiseen toimintaan työelämässä. Tärkeää olisi, että vastavalmistuneilla olisi oman talouden hallintaa, joka antaisi hyvän tartuntapinnan työelämän asiakaspalvelutilanteiden hoitamiseen. Omat kokemukset taloudenhallinnasta tukisivat opittua teoriaa, jolloin oppeja on helpompi soveltaa myös asiakkaiden tilanteisiin. Lisäksi finanssialalle johtavien koulutusohjelmien toivottiin rohkaisevan opiskelijoita vielä enemmän itsenäiseen tiedon keräämiseen ja hyödyntämiseen. Tämä vaatii itseohjautuvuutta ja omaaloitteisuutta, mutta koetaan tärkeäksi taidoksi nykypäivän työelämässä. Finanssialan kuluttajat ovat valveutuneita ja tietävät mitä haluavat, jolloin asiakaspalvelijan haasteena on pystyä vastaamaan asiakkaiden kasvaviin odotuksiin riittävällä ammattitaidolla. Tämä edellyttää jatkuvaa itsensä ja osaamisensa kehittämistä.

Yleisesti ottaen finanssialalle johtavalta koulutukselta toivottaisiin vielä enemmän käytännönläheistä opetusta. Työelämän ja koulumaailman välinen yhteistyö koetaan ratkaisevan tärkeäksi finanssialan tulevaisuuden kannalta ja osapuolten tulisikin keksiä uusia yhteistyömuotoja vastavuoroisuuden vahvistamiseksi. Esimerkiksi työelämälähtöisellä, case-muotoisella opetuksella ja työharjoitteluilla opiskelijat pääsevät tutustumaan työelämän todellisiin tilanteisiin ja ratkaisuihin. Haastatteluissa nousi esiin useaan otteeseen rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinnon työelämälähtöisyyden edut. Ammattitutkinto mahdollistaa teorian tiedon yhdistämisen käytännön työhön, jolloin tutkinto tarjoaa saumattomat valmiudet toimia myös oikeissa työelämän tilanteissa. Case-muotoista opiskelua toivottaisiin muihin koulutusohjelmiin lisää. Sen koetaan lisäävän opiskelijoiden kiinnostusta ja motivaatiota sekä samalla valmistavan opiskelijoita työelämään paremmin kuin pelkkä teorialuokan opiskelu. Oppilaitoksissa vierailevat yritysten edustajat voisivat tuoda työelämää lähemmäs opiskelijoita. Myös kaikki muut mahdolli-

set yrityskontaktit helpottaisivat opiskelijoiden siirtymistä työelämään valmistumisen jälkeen.

Hyvin yksimielisesti haastateltavat olivat sitä mieltä, että koulutusohjelmiin on turha sisällyttää kovin syvällistä asiantuntijaosaamista. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että pelkkä pintaraapaisu eri osa-alueista riittäisi teoriapohjaksi. Tärkeää on, että alan perusasioista tarjotaan riittävän laaja tietopohja, joka tarjoaa paremmat valmiudet alan tehtäviin heti valmistumisen jälkeen. Asiantuntijuus ja syväosaaminen saavutetaan vasta kokemuksen kautta työelämässä. Näiden asioiden opetus koetaankin olevan toteutettu nykymuotoisissa koulutusohjelmissa jo ihan hyvin.

Edellä mainittujen näkökulmien lisäksi on nostettava esiin myös muutamia yksittäisiä huomioita. Haastatteluissa toivottiin koulutusohjelmilta enemmän mahdollisuuksia etäopiskeluun. Tämä antaisi paremmat mahdollisuudet finanssialalle johtavaan koulutukseen myös niille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta muuttaa koulutusta tarjoavalle paikkakunnalle tai elämäntilanne muuten ei salli täysipäiväistä opiskelua. Näin taattaisiin, että kaikilla alasta kiinnostuneilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet kouluttautua.

Toinen huomion arvoinen yksittäinen asia, johon kaivattiin parannusta, oli vastavalmistuneiden kirjoitustaito. Haastateltavien mukaan valitettavan usein törmää siihen, että asiapitoisen tekstin tuottaminen ei onnistu vaaditulla tavalla, jolloin työelämässä joudutaan käyttämään aikaa ja resursseja vastavalmistuneiden kirjoitustaidon parantamiseksi. Yksi syy kirjoitustaidon puutteellisuuteen voi olla nykypäivänä paljon käytetyt pikaviestimet, joiden kielellinen käyttö eroaa hyvin pitkälle esimerkiksi työasiakirjojen luomisesta.

Yleisesti haastateltujen keskuudessa koettiin, että nykymuotoinen koulutus sisältää hyvin pitkälle kaikki tarvittavat osa-alueet. Vain joissakin sisällöissä ja erityisesti toteutustavoissa olisi parannettavaa. On kuitenkin muistettava, että esimerkiksi finanssitrade-nomi-koulutusohjelma on ollut toiminnassa vasta muutamia vuosia ja alalle johtava koulutus on muutenkin verrattain uutta. Tärkeäksi koettiin, että alan koulutuksen kehittämistä jatketaan ja laajennetaan, jotta jatkossa voitaisiin varmistua ammattitaitoisesta henkilöstöstä alalla.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Työn tarkoituksena oli selvittää, kuinka hyvin finanssialalle johtavat koulutusohjelmat vastaavat työelämän käytännön tarpeeseen ja millaisia asioita finanssialalle johtavalta koulutukselta halutaan alalla toimijoiden keskuudessa. Haastateltavien vähäiset kokemukset finanssialalle johtavista koulutusohjelmista valmistuneista vaikeuttivat vastaavalmistuneiden, finanssialalle suuntautuneiden opiskelijoiden työelämäosaamisen arviointia. Tästä johtuen työssä on jouduttu pohtimaan vastavalmistuneiden työelämätaitoja laajemmin kuin vain finanssialalle johtavien koulutusohjelmien osalta.

Haastatteluista saatujen tulosten pohjalta voidaan todeta, että finanssialalle johtavan koulutuksen sisältö on hyvin lähellä työelämän tarpeita. Muuttuneen toimintaympäristön, alan merkittävien rakennemuutosten sekä kuluttajien tarpeiden muututtua finanssialan työnkuva on kokenut isoja muutoksia, joihin finanssialalle johtava koulutus on kuitenkin pystynyt vastaamaan melko hyvin. Koulutuksen sisältö koostuu oikeista asioista, mutta opetustapoja ja -keinoja voitaisiin vielä kehittää. Selkeästi oltiin sitä mieltä, että finanssialalle johtavat koulutukset ovat ehdottomasti positiivinen asia alan tulevaisuuden kannalta. Tarkasteltaessa vastavalmistuneiden työelämätaitoja yleisesti, esiin nousi selkeimmin oma-aloitteisuus, kielitaito ja tietotekninen osaaminen. Eniten parannusta kaivattaisiin vuorovaikutustaitoihin ja asiakaspalvelutilanteissa toimimiseen. Nämä osa-alueet koettiin koulutuksesta huolimatta puutteelliseksi.

Tulevaisuudessa finanssialan koulutukselta toivottaisiin uudenlaisia lähestymistapoja opetukseen. Jotta finanssialalle johtava koulutus pystyisi tarjoamaan parhaat mahdolliset edellytykset alalla työskentelyyn, tulisi koulutusohjelmien ja työelämän lisätä yhteistyötään entisestään. Hyviksi yhteistyön muodoiksi koettiin työelämlähtöinen case-luontoinen oppiminen, erilaiset projektit yhdessä työelämän kanssa tai siihen tiiviisti linkitettyä ja erilaiset yritysvierailijat tai -vierailut. Näillä keinoilla opiskelijat saisivat hyödyllisiä kontakteja ja tuntumaa alaan jo opiskeluaikana, mikä helpottaisi valmistuttaessa työelämään siirtymistä.

Työelämäkontaktien lisäämiseksi ja vahvistamiseksi sekä käytännönläheisen oppimisen lisäämiseksi, yksi vaihtoehto voisi olla, että koulutusohjelmien opetuksessa otettaisiin mallia esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun Tiimiakatemiasta sekä Tampereen

ammattikorkeakoulun Proakatemiasta. Molemmat toimivat hyvin samankaltaisesti, opiskelu on työntekoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa osuuskuntaperiaatteella. Opinnot koostuvat erilaisista oikeista asiakasprojekteista, treeneistä ja yhdessä tekemisestä. Yhdessä yrittäjämäisesti tehden opitaan työelämän kannalta tärkeitä taitoja ja tietoja. (Tiimiakatemia)

Tulosten luotettavuuden kannalta olisi tärkeää suorittaa vastaavanlainen tutkimus sitten kun finanssialalle johtavan koulutuksen käyneistä olisi enemmän kokemuksia alalla. Tällöin pystyttäisiin arvioimaan finanssialalle valmistuneiden työelämätaitoja paremmin. Tutkimuksessa nousi esiin ajatus siitä, että finanssialalle johtavan koulutuksen toimivuuden selvittämiseksi voisi vastaavanlaisen tutkimuksen teettää koulutuksen suorittaneille. Tällöin saataisiin koulutuksen kehittämiseksi arvokasta tietoa hieman erilaisesta, ja tärkeästä, näkökulmasta.

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Finanssialan faktat ja luvut. Keep it rolling -sivusto. Finanssialan keskusliitto. Luettu 15.2.2012. <http://www.keepitrolling.fi/finanssiala/finanssialan-faktat-ja-luvut.html>.

Finanssialan Keskusliitto. 2010 Tiedote: Merkonomiksi finanssialalle. Päivitetty 30.8.2010. Luettu 19.1.2012. http://www.fkl.fi/ajankohtaista/tiedotteet/Sivut/Merkonomiksi_finanssialalle.aspx

Finanssialan kyvykkyydet 2020 - luotaus tulevaisuuteen. 2012. Finanssialan keskusliitto. Helsinki.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu a. Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma. Luettu 21.1.2012. <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/finanssi-ja-talousasiantuntija>

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu b. Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma. Luettu 21.1.2012. <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/finanssi-ja-talousasiantuntija/opintojaksoluettelo>

Helmi liiketalousopisto a. Merkonomiksi finanssialalle. Luettu 19.1.2012. http://www.liiketalousopisto.fi/Opiskelemaan_meille/finanssi_merkonomi.shtm

Helmi liiketalousopisto b. Merkonomiksi finanssialalle. Liiketalouden perustutkinto näyttötutkintona. Luettu 19.1.2012. http://www.liiketalousopisto.fi/Opiskelemaan_meille/ilta_finanssi_merkonomi.shtml

Kallonen, T. 2011. Finanssialan henkilöstö. Henkilöstön kehittämistoimikunnan kokous 13.4.2011. Finanssialan keskusliitto.

Kandidaatintason ohjelmien kuvaukset. 2011. Aalto-yliopisto. Päivitetty 7.9.2011. Luettu 19.3.2012. <https://into.aalto.fi/display/fimasterecon/Kandidaattitason+ohjelmien+kuvaukset>

KTK-tutkinnon tavoitteet ja opintojen ajoitus. 2011. Aalto-yliopisto. Päivitetty 24.3.2011. Luettu 19.3.2012. <https://into.aalto.fi/display/fimasterecon/KTK-tutkinnon+tavoitteet+ja+opintojen+ajoitus#KTK-tutkinnotavoitteetjaopintojenajoitus-Kandidaattitutkinnonperusrakenne>

KTM-tutkinnon tavoitteet ja opintojen ajoitus. 2011. Aalto-yliopisto. Päivitetty 26.3.2011. Luettu 19.3.2012. <https://into.aalto.fi/display/fimasterecon/KTM-tutkinnon+tavoitteet+ja+opintojen+ajoitus>

Kontkanen, E. 2009. Pankkitoiminnan käsikirja. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Maisteritason ohjelmien kuvaukset. 2011. Aalto-yliopisto. Päivitetty 26.3.2012. Luettu 19.3.2012.
<https://into.aalto.fi/display/fimasterecon/Maisteritason+ohjelmien+kuvaukset>

Opetushallitus. 2007. Kauppätieteellinen koulutusala. Päivitetty 20.6.2011. Luettu 16.3.2012.
http://www.koulutusnetti.fi/index.php?path=kauppätieteellinen_koulutusala

Opetushallitus. 2011. Ammatillinen peruskoulutus. Päivitetty 25.8.2011. Luettu 23.4.2012.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot

Pankit merkittäviä kansantaloudelle. 2012. Finanssialan keskusliitto. Päivitetty 19.1.2012. Luettu 9.3.2012.
http://www.fkl.fi/tietoa_meista/toimiala/pankit/Sivut/default.aspx

Pankkikonsernien henkilöstö ja konttorit. 2012. Finanssialan keskusliitto. 2.3.2012. Luettu 9.3.2012.
http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Henkilosto_ja_konttorit_2011.pdf

Perkiö, J. finanssialan koulutuksen kehittämispäällikkö. 2012. Sähköposti 18.1.2012.

Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkinto. 2010. Näyttötutkinnon perusteet. Opetushallitus. Helsinki.

Tiimiakatemia. Miten meillä opitaan. Luettu 23.4.2012.
<http://www.tiimiakatemia.fi/info/opiskelu/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Vakuutusalan tasa-arvoraportti 2011. Finanssialan Keskusliiton ja Vakuutusväen Liiton tasa-arvoryhmä. 17.2.2012. Luettu 8.3.2012.
http://www.fkl.fi/materiaalipankki/tutkimukset/Dokumentit/Vakuutusalan_tasa-arvoraportin_esittelykalvot_160212.pdf

LIITTEET

Liite 1. Finanssialan opintopolku Helmi liiketalousopistossa. (Perkiö, J. finanssialan koulutuksen kehittämispäällikkö. 2012.)

FINANSSIALAN POLKU – Ylioppilas- tai peruskoulupohjalta

Tutkinnon osien järjestys ja aikataulu:

Ylioppilaspoijaisten polku (elokuussa aloittavat ryhmät)

Peruskoulupohjaisten polku

KOOSTE OPINTOKOKONAISUUKSISTA JA KURSSEISTA

Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat 20 ov

Vain peruskoulupohjaisille opiskelijoille

Pakolliset tutkinnon osat

- Äidinkieli 4 ov
- Vardag på svenska 1 ov
- Working English 2 ov
- Matematiikka 3 ov
- Fysiikka ja kemia 2 ov
- Yhteiskuntatalous 1 ov
- Liikunta I, 1 ov
- Terveystieto 1 ov
- Taide ja kulttuuri 1 ov

Valinnaiset tutkinnon osat

- Psykologia 1 ov
- Työnhakutaidot 1 ov
- Kansalaistaidot ja elämänhallinta 1 ov
- Liikunta II, 1 ov

(jatkuu)

Asiakaspalvelu 20 ov

Opintokokonaisuudet ja kurssit Liiketalousopistossa

Asiakaspalvelu ja liiketoiminta 9 ov

- Asiakaspalvelun perusteet 3 ov
- Kundenservice 1 ov
- Customer service 1 ov

- Asiakaspalveluviestintä 1 ov
- Yrityksen toimintojen perusteet 2½ ov
- Yritysoikeuden perusteet ½ ov

Talous- ja toimistopalvelut 7 ov

- Taloushallinto 3 ov
- Tekstinkäsittely 1 ov
- Tietojenkäsittely 1 2 ov
- Talousmatematiikka 1 ov

Työssäoppiminen 4 ov

Sähköinen liiketoiminta finanssialalla 10 ov

Opintokokonaisuudet ja kurssit Liiketalousopistossa

Sähköinen asiakaspalvelu 1 ½ ov

- Asiakaspalvelu verkossa ½ ov
- Net English ½ ov
- E-handel ½ ov

Verkkopalvelun käyttö ja markkinointi verkossa 2 ½ ov

- Verkkopalvelukonseptin hyödyntäminen 2 ov
- Markkinointi verkossa ½ ov

Työssäoppiminen 6 ov

Myynnin tukipalvelut 20 ov

Opintokokonaisuudet ja kurssit Liiketalousopistossa

Asiakaspalvelu ja myyntituki 8 ov

- Asiakaspalvelu ja myyntitukitoiminnot 4 ov
- Finanssimatematiikan perusteet 1 ov
- Tietokannat 1 ov
- Tekstinkäsittely 2 – 1 ov
- Taulukkolaskennan edistysellinen käyttö 1 ov

Asiakasviestinnän toteuttaminen ja suhteen ylläpito 4 ov

- Asiakassuhteen ylläpito 2 ov
- Tiedottaminen ja suhdetoiminta 1 ov
- Kuvankäsittely ja www-sivujen päivitys 1 ov

Työssäoppiminen 8 ov

Rahoituspalvelut 10 ov

Opintokokonaisuudet ja kurssit Liiketalousopistossa

Rahoituspalvelut, säästämien ja sijoittaminen 5 ov

- Pankki- ja vakuutustoiminta, tilit ja luotot 2 ov

- Pankki- ja vakuutustoiminnan sekä sijoitustuotteiden juridiikka 1 ov
- Rahoitusmarkkinat ja sijoitusyritysten toiminta sekä sijoitustuotteet 2 ov

Rahoitus- sijoitus- ja säästämisen palvelujen esittely ja asiakassuhteen ylläpito 3 ov

- Finanssipalvelujen esittely ja asiakassuhteen ylläpito 2 ov
- Finanssialan asiakaspalvelu englannin ja ruotsin kielellä 1 ov

Työssäoppiminen 2 ov**Asiakkuuksien hoito ja myyntityö 20 ov****Opintokokonaisuudet ja kurssit Liiketalousopistossa****Yritystoiminta yhteiskunnassa 3 ov**

- Yrityksen käytännön toimet 2 ov
- Työsopimus ja muut sopimukset 1 ov

Myyntityöhön valmistautuminen 5 ov

- Markkinoinnin kilpailukeinot 2 ov
- Kohderyhmien analysointi ja tiedon hankinta 3 ov

Myyntityö, asiakkuuksien hoito ja myyntityön seuranta 8 ov

- Asiakkuudet ja tehokas myyntityö 3 ov
- Keeping up Contacts 1 ov
- Kundkontakter 1 ov
- Myyntityön kannattavuus ja tuloksellisuus 2 ov
- Rahoitusmatematiikan perusteet 1ov

Työssäoppiminen 4 ov

Liite 2. Haastattelun kysymysrunko

Haastattelututkimuksen kysymysrunko

1. Pankki vai vakuutusyhtiö?
2. Toimenkuva? Nimike?
3. Kuinka paljon on työssään tekemisissä vastavalmistuneiden taloon tulevien uusien työntekijöiden kanssa?
4. Kuinka suuri osa taloon tulevista vastavalmistuneista ovat valmistuneet finanssialalle suuntaavasta koulutuksesta? (noin arvio) HUOM! Tässä tapauksessa finanssialalle valmistavaksi koulutukseksi katsotaan RAVA- tutkinto, finanssitradenomit, finanssimerkonomit sekä kauppatieteiden maisterit/kandidaatit.

VASTAVALMISTUNEIDEN TYÖNTEKIJÖIDEN OSAAMISEN ARVIOINTI

5. Mahdollisia eroja ei koulutuspoluilta tulevien uusien työntekijöiden välillä?
  - RAVA
  - merkkonomit
  - tradenomit
  - yliopistot, kandit/maisterit
6. Onko vastavalmistuneilla finanssialan koulutuksen käyneillä henkilöillä paremmat työelämätaidot kuin muilla saman alan koulutuksen käyneillä? Jos on niin johtuuko se ainoastaan siitä, että he ovat suorittaneet harjoittelun alalla?
7. Mitä työelämätaitoja valmistuneilla on aloittaessaan? Jos mahdollista, erottelu opinto historian mukaan.
8. Mitkä työelämätaidot opitaan nopeasti töissä?
9. Onko joitakin ominaisuuksia/taitoja, jotka vaativat erityisesti harjoittelua ja opettamista? Jos mahdollista, erottelu opinto historian mukaan.
10. Onko joitakin asioita, jotka tulevat täysin uusina? Jos mahdollista, erottelu opinto historian mukaan.

KOULUTUKSEN YHTEENSOPIVUUS

11. Mitä asioita toivoisit finanssialalle johtavalta koulutukselta?
12. Mitä taitoja ei osata/voida opettaa koulussa?
13. Mitkä asiat ovat mielestäsi toteutettu hyvin?
14. Mitkä asiat kaipaisivat vielä parannusta?
15. Onko mukana jotakin ylimääräistä?
16. Vapaa sana? Jotakin mitä haluat vielä tuoda esille.